

DREPT PENAL ȘI PROCESUAL PENAL

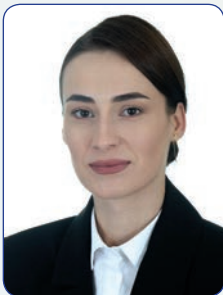
CZU: 343.37

[https://doi.org/10.52277/1857-2405.2024.1\(68\).02](https://doi.org/10.52277/1857-2405.2024.1(68).02)

SPĂLAREA BANILOR PRIN INTERMEDIUL CRIPTOVALUTELOR: STUDIU DE CAZ



Gheorghe RENIȚĂ,
doctor în drept,
lector universitar, USM
<https://orcid.org/0000-0003-2722-009X>



Mariana RUSU,
master în drept,
ofițer de urmărire penală,
Agenția de Recuperare a Bunurilor
Infraționale
<https://orcid.org/0000-0003-3506-041X>

SUMAR

În acest articol este analizat un caz din Republica Moldova de spălare a banilor prin intermediul criptovalutelor. Cazul a ajuns, în cele din urmă, la Curtea Supremă de Justiție. În acest sens, s-au scos în evidență erorile comise de către instanțe și s-au oferit soluții concrete. De asemenea, s-a analizat cadrul normativ relevant și s-au punctat unele inadvertențe legislative. Nu în ultimul rând, s-a accentuat că în Republica Moldova prestarea serviciilor privind activele virtuale este interzisă.

Cuvinte-cheie: *spălarea banilor, activ virtual, sechestrul, confiscare, investigații financiare paralele.*

Introducere

Spălarea banilor prin intermediul criptovalutelor ia amploare în ultimul timp. Conștientizând acest fapt, Parlamentul R. Moldova a intervenit în acest domeniu. Astfel, conform art. 4 alin. (1) lit. o) din Legea nr. 133 din 17 iunie 2016 privind declararea averii și a intereselor personale, subiecții declarării averii și intereselor personale trebuie să indice în declarația de avere și interese personale

MONEY LAUNDERING THROUGH CRYPTOCURRENCIES: CASE STUDY

SUMMARY

In this article, a case-law from the Republic of Moldova of money laundering through cryptocurrencies is analyzed. The case finally reached the Supreme Court of Justice. In this sense, the errors committed by the courts were highlighted and concrete solutions were offered. Also, the relevant normative framework was analyzed and some legislative oversights were pointed out. Last but not least, it was emphasized that in the Republic of Moldova the provision of services regarding virtual assets is prohibited.

Key-words: *money laundering, virtual asset, seizure, confiscation, parallel financial investigations.*

bunurile virtuale, inclusiv valuta virtuală, a căror valoare depășește 10 salarii medii lunare pe economie [6]. Această prevedere (care, de altfel, va genera mai multe probleme, în special în contextul determinării valorii „valutei virtuale”) a fost inclusă prin Legea nr. 130 din 7 octombrie 2021 pentru modificarea unor acte normative și a intrat în vigoare la 29 octombrie 2021 [8].

Ulterior, Parlamentul R. Moldova a adoptat anumite amendamente în Legea nr. 308 din 22 decembrie 2017 cu privire la prevenirea și combaterea spălării banilor și finanțării terorismului (în continuare - Legea nr. 308/2017) [7]. La concret, Legea nr. 308/2017 a fost completată cu mai multe prevederi relevante prin Legea nr. 66 din 30 martie 2023 pentru modificarea unor acte normative (în continuare - Legea nr. 66/2023) [9]. Amendamentele în discuție au intrat în vigoare la 1 iulie 2023.

Având în vedere faptul că „dispozițiile de modificare și de completare a unui act legislativ se încorporează, de la data intrării lor în vigoare, în actul de bază, identificându-se cu acesta” [2, § 6], vom face, în continuare, trimitere la Legea nr. 308/2017.



Rezultate și discuții

Astfel, printre altele, legislatorul a definit în art. 3 din Legea nr. 308/2017 următoarele noțiuni:

- ✓ *activ virtual* - reprezentare digitală a valorii care nu este emisă ori garantată de o bancă centrală sau de o autoritate publică, nu este în mod obligatoriu legată de o monedă instituită legal și nu deține statutul legal de monedă sau de bani, dar care poate fi tranzacționată în mod electronic, transferată sau utilizată în scopul efectuării de plăți sau investiții. Activele virtuale nu includ reprezentările digitale ale monedelor fiduciare (fiat), ale valorilor mobiliare și ale altor active financiare stabilite de legislația națională;
- ✓ *furnizor de servicii privind activele virtuale* - persoană fizică sau juridică care prestează în calitate de profesionist, pentru/sau în numele altei persoane fizice sau juridice, una sau mai multe dintre următoarele activități sau operațiuni: a) schimb între activele virtuale și monedele fiduciare; b) schimb între una sau mai multe forme de active virtuale; c) transfer de active virtuale; d) păstrare și/sau administrare a activelor virtuale sau a instrumentelor care conferă dreptul de control asupra activelor virtuale; e) participare la și prestare de servicii financiare privind oferta unui emitent și/sau vânzarea unui activ virtual;
- ✓ *transfer al activelor virtuale* - efectuare a unei tranzacții în numele altei persoane fizice sau juridice care transferă un activ virtual de la o adresă sau cont virtual la alta/altul.

Așadar, legislatorul a optat pentru folosirea expresiei „activ virtual” pentru desemnarea criptoalutului. În timp ce Legea nr. 308/2017 operează cu expresia „active virtuale”, în Legea nr. 133 din 17 iunie 2016 privind declararea averii și a intereselor personale legislatorul a optat pentru sintagma „valută virtuală”, însă fără a-i da o definiție. O asemenea incoerență terminologică generează incertitudine. Considerăm că este mai potrivită expresia „activ virtual”.

Revenind la cadrul normativ privind prevenirea și combaterea spălării banilor, este de remarcat că, în baza art. 4 alin. (1¹) din Legea nr. 308/2017, se interzice pe teritoriul R. Moldova activitatea de prestare a serviciilor privind activele virtuale, inclusiv în cazurile în care această activitate este auxiliară/suplimentară activității de bază. Desfășurarea activității contrar interdicției se pedepsește în conformitate cu art. 263 alin. (9) din Codul contravențional sau art. 241 alin. (1) lit. b) din Codul penal. Este vorba despre practicarea ilegală a activității de întreprinzător. Diferința dintre ilicitul penal și cel contravențional rezidă în prezența și, respectiv, lipsa unui venit în proporții mari.

Desigur, este discutabil dacă interzicerea activității de prestare a serviciilor privind activele virtuale poate conduce la prevenirea efectivă a spălării banilor prin intermediul criptoaluturilor. Alte state

au recurs la alte remedii, inclusiv prin impozitarea oricărui venit obținut din criptoalută (România).

În cazul R. Moldova, organele cu funcție de supraveghere informează agentul constatator (în speță - Serviciul Fiscal de Stat) sau, după caz, organul de urmărire penală și procuratura la identificarea cazurilor de desfășurare a activității de prestare a serviciilor privind activele virtuale contrar interdicției specificate la art. 4 alin. (1¹) din Legea nr. 308/2017 (art. 15 alin. (2¹) din Legea nr. 308/2017). În virtutea art. 269² din Codul de procedură penală, organul de urmărire penală al Serviciului Fiscal de Stat efectuează urmărirea penală în privința infracțiunilor reunite sub denumirea marginală de practicare ilegală a activității de întreprinzător. În consecință, este superfluă sesizarea procuraturii la identificarea cazurilor de desfășurare a activității de prestare a serviciilor privind activele virtuale contrar interdicției specificate la art. 4 alin. (1¹) din Legea nr. 308/2017. Prin urmare, expresia „și procuratura” din art. 15 alin. (2¹) din Legea nr. 308/2017 ar trebui exclusă.

În afară de aceasta, entităților raportoare (enumerare la art. 4 alin. (1) din Legea nr. 308/2017) li s-a interzis:

- să deschidă și să țină conturi clienților ne-rezidenți în scopul efectuării tranzacțiilor în/din adresa prestatorilor de servicii privind activele virtuale din alte state (art. 4 alin. (4¹) din Legea nr. 308/2017);
- să deschidă și să țină conturi pentru/la prestatorii de servicii privind activele virtuale din alte state (art. 4 alin. (4²) din Legea nr. 308/2017);
- să efectueze tranzacții ocazionale în/din adresa prestatorilor de servicii privind activele virtuale din alte state (art. 4 alin. (4³) din Legea nr. 308/2017);
- să admită tranzacții cu un volum ce depășește cumulativ echivalentul a 50.000 de lei pe parcursul unei luni în contextul efectuării tranzacțiilor de către clienții rezidenți în/din adresa prestatorilor de servicii privind activele virtuale autorizați în alte state (art. 4 alin. (4⁴) din Legea nr. 308/2017).

De asemenea, în conformitate cu art. 8 alin. (3) lit. q) din Legea nr. 308/2017, entitățile raportoare aplică măsuri de precauție sporită în raport cu clienții și tranzacțiile efectuate în/din adresa prestatorilor de servicii privind activele virtuale autorizate în alte state.

Această prevedere își găsește detalierea la alin. (5¹) din aceeași lege: în tranzacțiile sau în relația de afaceri cu clienții rezidenți care efectuează tranzacții în/din adresa prestatorilor de servicii privind activele virtuale autorizate în alte state, entitățile raportoare aplică măsurile de precauție sporită, inclusiv prin:

- a) deschiderea conturilor speciale clienților care efectuează tranzacții în/din adresa

prestatorilor de servicii privind activele virtuale autorizată în alte state;

- b) implementarea soluțiilor IT specializate în scopul monitorizării sporite a tranzacțiilor efectuate de către clienții rezidenți cu prestatorii de servicii privind activele virtuale, inclusiv pentru stabilirea sursei bunurilor implicate și asigurarea trasabilității tranzacțiilor.

Până la adoptarea (30 martie 2023) și, respectiv, intrarea în vigoare (1 iulie 2023) a acestor dispoziții normative, printr-o scrisoare din 28 octombrie 2022, Banca Națională a Moldovei a solicitat prestatorilor de servicii de plată „încetarea facilitării/intermedierii plăților din/în conturi de plăți și de monedă electronică către platforme de cumpărare/vânzare a monedelor virtuale și încetarea colaborării/deservirii companiilor care au ca domeniu de activitate schimbul de monede virtuale cu monedă fiduciară și informarea Băncii Naționale a Moldovei despre măsurile întreprinse, în termen de 30 de zile din data recepționării scrisorii” [11].

În fundamentarea acestei solicitări, Banca Națională a invocat, între altele, că, „potrivit cadrului normativ în vigoare în domeniul prevenirii și combaterii spălării banilor, în special, Legea nr. 308/2017, este stabilită, printre altele, obligația entităților raportoare de a aplica anumite măsuri de precauție și precauție sporită în relațiile cu clienții săi, stabilind amploarea acestora în funcție de client, riscul de spălare a banilor și de finanțare a terorismului identificat, țară (jurisdicția), relația de afaceri, bun, serviciu sau tranzacție, rețeaua de distribuție. În cazul în care nu este posibilă conformarea la cerințele prevăzute la art. 5 alin. (2) lit. a)-c) din Legea nr. 308/2017, entitățile raportoare sunt obligate să nu efectueze nicio activitate sau tranzacție, să nu stabilească nicio relație de afaceri ori să termine o relație de afaceri existentă. Totodată, prin publicarea pe pagina web oficială a comunicatelor de presă, Banca Națională descurajează persoanele fizice și prestatorii de servicii de plată să se implice în tranzacționarea monedelor virtuale, în scopul evitării riscurilor, inclusiv riscul de spălare a banilor și finanțare a terorismului, precum și riscul reputațional. Astfel, deși la momentul actual în R. Moldova nu există un cadru de reglementare și supraveghere a pieței activelor/monedelor virtuale, obligațiile prestatorilor de servicii de plată, în calitate de entități raportoare în conformitate cu Legea nr. 308/2017, sunt clar definite și urmează a fi aplicate fără echivoc” [11].

Pe scurt, solicitarea Băncii Naționale a pornit de la faptul că activele virtuale nu reprezintă o formă de fonduri (monedă electronică) sau instrument de plată, iar activitățile cu acestea nu reprezintă servicii de plată în sensul Legii nr. 114 din 18 mai 2012 cu privire la serviciile de plată și moneda electronică [5]. Concomitent, s-a ținut cont de nivelul riscurilor de spălare a banilor și finanțare a terorismului asociate activităților cu monede virtuale și, respectiv,

de nivelul de diligență necesar pentru gestionarea acestora și conformarea cu cerințele cadrului normativ cu privire la combaterea spălării banilor și finanțării terorismului [11]. Drept rezultat, unii prestatori de servicii de plată au anunțat (inclusiv online) clienții lor despre încetarea mai multor servicii legate de activele virtuale [12]. În pofida acestor eforturi, în practică se atestă cazuri de spălare a banilor prin intermediul criptovalutelor.

În cele ce urmează vom analiza un caz care a fost judecat, în ultimă instanță, de Curtea Supremă de Justiție, cu precizarea că faptele au fost comise înainte de modificările normative operate prin Legea nr. 130/2021 și prin Legea nr. 66/2023. Este vorba de cazul *Andreevski*.

Situația de fapt din acest caz poate fi rezumată după cum urmează. Făptuitorul, A.R., a creat și a condus un grup criminal organizat în perioada de timp 2016 - iulie 2018. Prin intermediul aplicațiilor de comunicare criptate, A.R. lua legătura cu potențialii vânzători de droguri (care activau peste hotarele R. Moldova și plasau anunțuri pe anumite site-uri specializate), negocia prețul de procurare a drogurilor, tipul, calitatea și cantitatea acestora, precum și metodele de camuflare pentru transportarea în R. Moldova. Astfel, A.R. a procurat, în mai multe tranșe și de la mai mulți vânzători, diferite tipuri de droguri. Drogurile erau expediate (de către vânzători) din Ucraina și din China în boxe pentru calculator/în dispozitive de redare a muzicii/în dispozitive de umidificare a aerului, prin intermediul unor curse de transport rutier de pasageri și, respectiv, prin poștă. În R. Moldova, drogurile respective erau divizate de A.R. și de membrii grupului său criminal în doze de până la două grame și le ascundeau în diferite locuri - sub copaci, sub borduri, sub pietre și alte locații cu acces public, fixând cu telefonul mobil, prin intermediul unei aplicații, locul exact de ascundere a drogurilor [13].

Corelativ, A.R. a creat un chat pe o aplicație de comunicare criptată. Acolo plasa informații despre comercializarea drogurilor pe teritoriul R. Moldova. În chat-ul respectiv erau admiși/acceptați doar utilizatori de încredere care erau recomandați reciproc, iar persoanele terțe nu aveau acces. Doritorii de a procura droguri, la recomandarea altor persoane, erau acceptați de către A.R. în chat-ul indicat mai sus. A.R. îi instruia referitor la modalitatea de procurare a drogurilor, care era realizată prin următoarele acțiuni: potențialul cumpărător urma să expedieze lui A.R. o poză cu locația sa în preajma terminalelor de plăți electronice; apoi, A.R. îi expedia un cont bancar sau datele unui portmoneu electronic unde urmau să fie depuse mijloacele bănești pentru procurarea drogurilor. Drept confirmare a depunerii banilor, cumpărătorul de droguri expedia lui A.R. poza bonului fiscal care confirma achitarea banilor. După aceasta, cumpărătorul primea de la A.R. un link, la accesarea căruia cumpărătorul identifica locul unde erau ascunse drogurile pe care le prelua [13].



În rezultatul acestei activități infracționale, A.R. a obținut un venit ilicit în sumă totală de peste șase milioane de lei [13].

Pentru a tăinui și a deghiza originea ilicită a banilor obținuți din activitatea infracțională, A.R. ar fi organizat perfectarea pe numele său și pe numele diferitor persoane, deși beneficiarul era tot el, a mai multor carduri bancare, la diferite bănci, cu specificarea sursei mijloacelor financiare - „salariu și alte drepturi salariale”, „venituri din activitatea de întreprinzător” și „împrumuturi din partea altor persoane decât instituții financiare, ajutor financiar”. În acest sens au avut loc mai multe alimentări de cont/transferuri/retrageri din cont [13].

Continuând și activitatea infracțională și intenția de a deghiza originea ilicită a acesteia, A.R. a procurat (în 2017 și în 2018), de mai multe ori, prin intermediul lui U.M., criptomoneda de tip „Bitcoin” (BTC), achitând în total suma 11.455 de dolari SUA (pentru 0.9847 BTC), echivalentul a 194.735 de lei. A.R. a mai procurat de la alte persoane neidentificate de către organul de urmărire penală criptomoneda de tip „Bitcoin”, înregistrând pe portofelul său digital acumulări de 28.98452179 BTC, echivalentul a 300.000 de dolari SUA, care, conform cursului oficial stabilit de Banca Națională în acea perioadă, rata medie, constituie cinci milioane de lei [13].

Făptuitorul a recunoscut vinovăția în comiterea faptelor incriminate. Prin urmare, acest caz a fost judecat în procedură simplificată (art. 364¹ din Codul de procedură penală - judecata pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală).

Prima instanță l-a condamnat pe A.R. pentru comiterea infracțiunilor de contrabandă (art. 248 alin. (5) lit. b) din Codul penal), de circulație ilegală a drogurilor în scop de înstrăinare (art. 217¹ alin. (4) lit. b) și lit. d) din Codul penal) și de spălare a banilor (art. 243 alin. (3) lit. a) și lit. b) din Codul penal).

Prima instanță a constatat că aceste infracțiuni au fost comise de un grup criminal organizat și în proporții deosebit de mari și, respectiv, i-a aplicat lui A.R. (pentru concurs de infracțiuni, prin metoda cumulului parțial) pedeapsa închisorii pe un termen de cinci ani și șase luni, cu executarea pedepsei în penitenciar de tip închis, cu privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate pe un termen de cinci ani, de natura celeia de care s-a folosit la săvârșirea infracțiunii - anume în domeniul circulației drogurilor.

De asemenea, prima instanță a respins cererea acuzatorului de stat privind încasarea din contul lui A.R. a cheltuielilor de instrumentare a cauzei penale, ca neîntemeiată. Totodată, prin sentința primei instanțe s-a mai hotărât următoarele:

„Bunurile infracționale sub formă de mijloace financiare obținute în urma comiterii infracțiunilor incriminate, în sumă totală de 6.197.301 de lei, se supun confiscării speciale în beneficiul statului, în condițiile art. 106 din Codul penal.

Corpurile delictive: banii sechestrați la faza de urmărire penală, în sumă de 606.350 lei și 910 euro, se supun confiscării speciale în beneficiul statului, în condițiile art. 106 din Codul penal”.

Prima instanță a mai confiscat în baza art. 106 din Codul penal și câteva dispozitive electronice, precum și un aparat de numărare a bancnotelor, bunuri care, de asemenea, au fost recunoscute de organul de urmărire penală în calitate de corpuri delictive.

Din analiza sentinței pronunțate de prima instanță rezultă că făptuitorul ar fi comis trei infracțiuni. În jurisprudența sa, Curtea Constituțională a notat următoarele: „Fiind o infracțiune subsecventă (*delictum subsequens*), spălarea banilor are obiect material sau imaterial bunurile ce derivă din comiterea unei infracțiuni principale/predicat, față de care se aplică modalitățile normative ale faptei prejudiciabile prevăzută la art. 243 din Codul penal. Altfel spus, deși are un caracter autonom, spălarea banilor are ca situație-premisă săvârșirea unei alte infracțiuni generatoare de venituri ilicite” [2, § 31]. În speță, veniturile ilicite ar fi provenit din contrabandă și din circulația ilegală a drogurilor. Aceste două infracțiuni au fost considerate drept situație-premisă pentru spălarea banilor.

Mai mult, în contextul spălării banilor, făptuitorul trebuie să urmărească scopul de atribuire a unui aspect legal sursei și provenienței veniturilor ilicite, adică introducerii în circuitul legal a bunurilor despre care se știe ori trebuia să se știe că acestea constituie venituri ilicite [2, § 34]. Cu alte cuvinte, veniturile provenite din infracțiunea principală/predicat trebuie să se întoarcă la făptuitor într-o formă „spălată”/„curată”.

Sub acest aspect, între altele, instanța de judecată (în speță - Judecătoria Chișinău) a constatat că A.R. a procurat, prin intermediul lui U.M., criptomoneda de tip „Bitcoin” în sumă de peste 11.000 de dolari SUA. Totodată, A.R. a mai procurat de la alte persoane neidentificate de organul de urmărire penală criptomoneda de tip „Bitcoin”, înregistrând pe portofelul său digital 28.98452179 BTC, echivalentul la 300.000 de dolari SUA (care ar fi constituit, la data comiterii faptei, cinci milioane de lei). Este de remarcat că U.M. a avut calitate de martor (al acuzării) în cadrul procesului penal. S-a constatat că U.M. nu știa că banii achiziționați pentru procurarea criptomonedei ar fi provenit din activitate infracțională. El percepea comisioane pentru activitatea de intermediere la procurarea criptomonedei. Tot U.M. a fost acel care a apreciat contravaloarea criptomonedei și a declarat că portofelul digital al lui A.R. ar fi activ și pe el s-ar mai afla 0.16640643 BTC sau echivalentul a 1.000 de dolari SUA. În aceste condiții, nu este clar de ce nu s-a stabilit unde au fost transferați acei BTC și de către cine. Principiul *follow the money* trebuie considerat o prioritate a organelor de urmărire penală. Mai mult, nu este clar de ce nu a fost aplicat sechestrul pe criptomoneda rămasă. Acest lucru

era posibil. De exemplu, din Raportul de activitate pentru anul 2023 al Centrului Național Anticorupție rezultă că în mai 2023 Agenția de Recuperare a Bunurilor Infracționale a emis o ordonanță de sechestru pe criptomonede în valoare de peste două milioane de lei [10]. Mai recent, în martie 2024, Agenția de Recuperare a Bunurilor Infracționale a indisponibilizat (prin emiterea unei ordonanțe de sechestru) 14 criptomonede într-un caz de escrocherie, trafic de influență și spălare de bani [14]. Se pare că în cazul *Andreevschi* nu au fost dispuse și, respectiv, efectuate investigații financiare paralele. Faptul că persoana a recunoscut vinovăția nu constituie un impediment pentru a solicita efectuarea investigației financiare paralele.

Cu referire la confiscarea bunurilor infracționale sub formă de mijloace financiare obținute în urma comiterii infracțiunilor incriminate, în sumă totală de 6.197.301 de lei, în sentința primei instanțe nu se conține nicio argumentare. Putem deduce că este vorba despre confiscarea prin echivalent. Instanța de judecată urma să argumenteze și să indice prevederea concretă (alineatul/litera) care justifică aplicarea confiscării.

Cu referire la confiscarea banilor sechestrați la faza de urmărire penală în sumă de 606.350 lei și 910 euro, prima instanță iarăși nu a specificat prevederea concretă și argumentele în sprijinul acestei soluții pentru a putea înțelege care a fost acel *ratio decidendi*. Prima instanță s-a limitat prin a preciza că soarta corpurilor delictive va fi decisă în acord cu art. 162 din Codul de procedură penală. Această mențiune nu poate echivala cu o motivare corespunzătoare, așa cum o reclamă exigențele art. 6 (dreptul la un proces echitabil) din Convenția Europeană a Drepturilor Omului. Cert este faptul că pe mijloacele financiare menționate a fost aplicat sechestru. Dar nu este clar dacă sechestrul a fost aplicat cu scopul asigurării unei eventuale confiscări speciale (prin echivalent) sau cu alt scop. Dacă ar fi așa și, respectiv, dacă această sumă nu ar fi avut o proveniență infracțională, atunci trebuie de aplicat sechestru și, corelativ, confiscarea doar pe 1/2. Aici se aplică, *mutatis mutandis*, norma de la art. 204 alin. (5) din Codul de procedură penală, conform căreia „dacă bunurile pasibile de a fi puse sub sechestru constituie o cotă-parte dintr-o proprietate comună, poate fi pusă sub sechestru numai cota-parte din proprietatea comună pasibilă de confiscare specială sau extinsă”.

Sentința primei instanțe a fost contestată cu apel atât de către procuror (în partea ce vizează pedeapsa aplicată și cheltuielile) cât și de către apărătorul inculpatului (în partea ce vizează pedeapsa aplicată și confiscarea).

Între altele, apărătorul inculpatului a invocat în fața Curții de Apel Chișinău că nu este de acord cu aplicarea confiscării. În particular, apărarea a considerat neîntemeiată soluția primei instanțe privind confiscarea bunurilor infracționale sub

formă de mijloace financiare obținute în urma comiterii infracțiunilor incriminate, în sumă totală de 6.197.301 de lei, precizând că sumele date, în realitate, nu au existat și instanța nu a oferit o argumentare. Cu privire la confiscarea sumei de 606.350 de lei, apărarea a invocat că o parte din această sumă aparține soției inculpatului cu drept de proprietate și că această sumă a fost dobândită legal (donații la cumetria copilului) cu mult timp înainte de comiterea infracțiunilor incriminate. Iar cu referire la confiscarea mai multor dispozitive electronice (printre care și telefoane), apărarea a invocat că acestea nu aparțin inculpatului cu drept de proprietate și nici nu au fost utilizate la comiterea infracțiunilor incriminate și, prin urmare, nu cad sub incidența art. 106 din Codul penal [3, § 105-107]. Apropo, nimic nu s-a menționat despre suma de 910 euro, care, la fel, a fost confiscată.

La rândul ei, instanța de apel a admis parțial doar apelul procurorului și a dispus încasarea de la inculpat a cheltuielilor legate de efectuarea expertizelor. În rest, a menținut sentința fără modificări [3]. Cu privire la confiscare, Curtea de Apel Chișinău a notat că ar fi aplicabile prevederile art. 106 alin. (1) și alin. (2) lit. a) din Codul penal, potrivit cărora confiscarea specială constă în trecerea, forțată și gratuită, în proprietatea statului a bunurilor indicate la alin. (2). În cazul în care aceste bunuri nu mai există, nu pot fi găsite sau nu pot fi recuperate, se confiscă contravaloarea acestora, iar în baza alin. (2) lit. a) sunt supuse confiscării speciale bunurile (inclusiv valorile valutare) utilizate sau destinate pentru săvârșirea unei infracțiuni. Din această perspectivă, s-a reținut că mijloacele financiare în mărime de 6.197.301 de lei sunt obținute ca urmare a comiterii infracțiunilor de către inculpat. În acest sens, instanța de apel a remarcat că suma dată reprezintă prețul obținut ca urmare a vânzării drogurilor (intrările/alimentările în conturile inculpatului). Cu referire la confiscarea sumei de 606.350 de lei, instanța de apel a notat că inculpatul și-a recunoscut vinovăția în comiterea infracțiunilor incriminate. Iar cu referire la confiscarea mai multor dispozitive electronice, instanța de apel a remarcat că făptuitorul nu a precizat cui ar aparține aceste bunuri [3, § 139-144].

În condițiile în care venitul ilicit l-au reprezentat sumele pe care inculpatul le-a încasat ca urmare a vânzării de droguri, considerăm că era incidentă prevederea de la art. 106 alin. (2) lit. f) din Codul penal – bunurile rezultate din infracțiuni. Iar în privința infracțiunii de spălare de bani, era aplicabilă prevederea de la art. 106 alin. (2) lit. g) din Codul penal – bunuri care constituie obiectul infracțiunilor de spălare a banilor. Totodată, faptul că inculpatul și-a recunoscut vinovăția nu justifică, per se, confiscarea întregii sume de bani de 606.350 de lei, de vreme ce nu s-a stabilit că ar fi avut o proveniență ilicită.



Aceste erori nu au fost corectate de către Curtea Supremă de Justiție. Instanța de recurs a menținut decizia Curții de Apel Chișinău. Ea a respins recursul apărării și al soției inculpatului și a scris la argumentele instanței de apel [4].

Concluzii și recomandări

În rezultatul studiului efectuat, formulăm următoarele concluzii și recomandări.

- 1) Legislatorul R. Moldova nu a dat dovadă de coerență în contextul adoptării unor dispoziții referitoare la criptovalută. În timp ce Legea nr. 308/2017 operează cu expresia „active virtuale”, în Legea nr. 133/2016 legislatorul a optat pentru sintagma „valuta virtuală”, însă fără a-i da o definiție. Considerăm că este mai potrivită expresia „activ virtual”. Prin urmare, sugerăm folosirea acestei expresii în legislație.
- 2) În R. Moldova prestarea serviciilor privind activele virtuale este interzisă. Desfășurarea activității contrar interdicției atrage incidența răspunderii contravenționale sau, după caz, răspunderii penale pentru desfășurarea ilegală a activității de întreprinzător. Organul de urmărire penală al Serviciului Fiscal de Stat efectuează urmărirea penală în privința infracțiunilor reunite sub denumirea marginală de practicare ilegală a activității de întreprinzător. În consecință, este superfluă sesizarea procuraturii, așa cum prevede art. 15 alin. (2¹) din Legea nr. 308/2017, la identificarea cazurilor de desfășurare a activității de prestare a serviciilor privind activele virtuale. Prin urmare, expresia „și procuratura” din art. 15 alin. (2¹) din Legea nr. 308/2017 ar trebui exclusă.
- 3) Chiar dacă prestarea serviciilor privind activele virtuale este interzisă, în practică se atestă cazuri de spălare a banilor prin intermediul criptovalutelor. În astfel de cazuri, considerăm ineluctabilă dispunerea și, respectiv, efectuarea investigațiilor financiare paralele. Faptul că persoana și-a recunoscut vinovăția nu constituie un impediment pentru a solicita efectuarea investigațiilor financiare paralele.
- 4) Criptovaluta este susceptibilă de a fi indisponibilizată, eventual - prin emiterea de către Agenția de Recuperare a Bunurilor Infracționale a ordinului de înghețare sau prin emiterea ordonanței de aplicare a sechestrului. În cazurile care vizează spălarea banilor prin intermediul criptovalutelor (și nu doar), este indispensabilă aplicarea principiului follow the money și, în consecință, indisponibilizarea activelor virtuale.
- 5) Atunci când instanțele aplică confiscarea, trebuie de specificat în concret temeiul ju-

ridic și de argumentat. În caz contrar, există posibilitatea încălcării atât a dreptului de proprietate, cât și a dreptului la un proces echitabil.

Referințe bibliografice

1. Decizia Curții Constituționale nr. 109 din 7 noiembrie 2017 de inadmisibilitate a sesizării nr. 138g/2017 privind excepția de neconstituționalitate a unor prevederi din articolul 243, alineatul (1) literele a) și c) din Codul penal al Republicii Moldova nr. 985-XV din 18 aprilie 2002 (spălarea banilor). În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2018, nr. 58-66.
2. Decizia Curții Constituționale nr. 4 din 22 februarie 2024 referitoare la cererea de suspendare a acțiunii articolului 6 alin. (11) din Codul fiscal, în redactarea Legii nr. 285 din 5 octombrie 2023 (sesizările nr. 229a/2023 și nr. 261a/2023). În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2024, nr. 98-100.
3. Decizia Curții de Apel Chișinău din 12 februarie 2020. Dosarul nr. 1a-1406/19. https://cac.instante.justice.md/ro/pigd_integration/pdf/faf10857-6ca9-451d-b99f-c8329dc2e4ec (vizitat la 25.03.2024).
4. Decizia Curții Supreme de Justiție din 30 septembrie 2020. Dosarul nr. 1ra-1702/2020. https://jurisprudenta.csj.md/search_col_penal.php?id=16935 (vizitat la 25.03.2024).
5. Legea cu privire la serviciile de plată și moneda electronică. Nr. 114 din 18 mai 2012. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2012, nr. 193-197.
6. Legea privind declararea averii și a intereselor personale. Nr. 133 din 17 iunie 2016. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2016, nr. 245-246.
7. Legea cu privire la prevenirea și combaterea spălării banilor și finanțării terorismului. Nr. 308 din 22 decembrie 2017. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2018, nr. 58-66.
8. Legea nr. 130 din 7 octombrie 2021 pentru modificarea unor acte normative. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2021, nr. 264-265.
9. Legea pentru modificarea unor acte normative. Nr. 66 din 30 martie 2023. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2023, nr. 159-161.
10. Raportul de activitate a Centrului Național Anti-corupție pentru anul 2023. https://www.cna.md/public/files/Raport_de_activitate_al_CNA_pentru_anul_2023.pdf (vizitat la 25.03.2024).
11. Scrisoarea Băncii Naționale a Moldovei nr. 26-01110/1641/3097 din 28 octombrie 2022. https://st.bpay.md/bpay/contract/Scr_PSP_intermed_plati_Criptomoned.pdf (vizitat la 25.03.2024).
12. Solicitarea scrisă a BNM adresată tuturor prestatorilor serviciilor de plată din Moldova privind încetarea intermedierei plăților cu criptomonedă. <https://blog.bpay.md/ro/bnm-crypto/> (vizitat la 25.03.2024).
13. Sentința Judecătoriai Chișinău (sediul Ciocana) din 31 ianuarie 2019. Dosarul nr. 1-909/2018. https://jc.instante.justice.md/ro/pigd_integration/pdf/10d862cf-6e3b-e911-80d5-0050568b021b (vizitat la 25.03.2024).
14. Sinteza ARBI: bunuri sechestrate în valoare de peste un milion de lei, săptămâna trecută. <https://cna.md/libview.php?l=ro&idc=222&id=5465&t=/ARBI/Comunicate-de-presa/Sinteza-ARBI-bunuri-sechestrate-in-valoare-de-pest-un-milion-de-lei-saptamana-trecuta> (vizitat la 25.03.2024).